


**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez  
Unię Europejską w ramach  
Europejskiego Funduszu  
Społecznego

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY


Nazwa przedmiotu			Kod ECTS		
Etyka ogólna			8.1.0485		
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot					
Zakład Etyki i Filozofii Społecznej					
Studia					
wydział		kierunek		poziom	
Wydział Nauk Społecznych		Filozofia		pierwszego stopnia	
				forma	
				stacjonarne	
				moduł	
				wszystkie	
				specjalnościowy	
				wszystkie	
				specjalizacja	
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)					
dr hab. Natasza Szutta, profesor uczelni					
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin				Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć				6	
Wykład, Ćw. audytoryjne				6 ECTS = 150 h	
Sposób realizacji zajęć				60 h - praca bezpośrednia	
zajęcia on-line, zajęcia w sali dydaktycznej				110 h - praca własna studenta	
Liczba godzin				wykład 3 ECTS	
Ćw. audytoryjne: 30 godz., Wykład: 30 godz.				ćwiczenia 3 ECTS	
Termin realizacji przedmiotu					
2022/2023 zimowy					
Status przedmiotu			Język wykładowy		
obowiązkowy			polski		
Metody dydaktyczne			Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne		
<ul style="list-style-type: none"><li>- Analiza tekstów z dyskusją</li><li>- Dyskusja</li><li>- Wykład z prezentacją multimedialną</li></ul>			Sposób zaliczenia		
			<ul style="list-style-type: none"><li>- Zaliczenie na ocenę</li><li>- Egzamin</li></ul>		
			Formy zaliczenia		
			<ul style="list-style-type: none"><li>- egzamin ustny</li><li>- wykonanie pracy zaliczeniowej - projekt lub prezentacja</li><li>- egzamin pisemny testowy</li><li>- ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen cząstkowych otrzymywanych w trakcie trwania semestru</li><li>- kolokwium</li></ul>		
			Podstawowe kryteria oceny		
			WYKŁAD (egzamin pisemny lub ustny): pytania otwarte: ocena dostateczna (50-60%), ocena dostateczna plus (61-70%); dobry (71-80%), dobry plus (80-90%), bardzo dobry (91%-100%).		
			Ćwiczenia: aktywny udział w zajęciach i napisanie kolokwium zaliczeniowego na ocenę dostateczną ( ocena dostateczna (50-60%), ocena dostateczna plus (61-70%); dobry (71-80%), dobry plus (80-90%), bardzo dobry (91%-100%).		
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się					
Weryfikacja założonych efektów kształcenia nastąpi poprzez wykazanie się wiedzą i umiejętnościami z zakresu etyki w trakcie zajęć, kolokwium oraz egzaminu					
Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi					
A. Wymagania formalne					
BRAK					

**B. Wymagania wstępne**

BRAK

**Cele kształcenia****WYKŁAD**

Celem wykładu jest krytyczna prezentacja najważniejszych kierunków we współczesnej debacie etycznej. W ten sposób student zostaje przygotowany do zajęć z zakresu etyki szczegółowej i metaetyki, zapisanych w programie studiów w kolejnych latach.

**ĆWICZENIA**

Zapoznanie studenta i przedyskutowanie najważniejszych problemów z zakresu psychologii moralności, których rozwiązanie determinuje status i możliwość uprawiania etyki normatywnej. Przygotowanie do podejmowania zagadnień z zakresu etyki szczegółowej i metaetyki, omawianych w ramach różnych przedmiotów obowiązujących w programie studiów w kolejnych latach studiów.

**Treści programowe****WYKŁAD:****Treści programowe:**

1. Odróżnienie etyki od moralności, etyki od etologii i teologii moralnej
2. Definiowanie etyki (przedmiot materialny i formalny)
3. Problem uzasadnienia przekonań moralnych
  - **amoralizm** – dyskusje;
  - **relatywizm moralny** – dyskusje;
4. Sposoby uzasadnienia norm moralnych
- a. **teorie teleologiczne** – odwołujących się do celu (zróżnicowane ze względu na sposoby rozumienia pojęcia szczęścia);
  - **Hedonizm**: zasada maksymalizowania doznawania przyjemności i unikania cierpienia (Arystyp z Cyreny i szkoła cyrenaików, Epikur i epikurejczycy, współczesny hedonizm); egoizm etyczny;
  - **Utylitaryzm**: zasada maksymalizowania szczęścia największej liczby ludzi (J.S. Mill, H. Sidgwick; współczesny utylitaryzm jeszcze bardziej się różnicuje: odróżnia się utylitaryzm czynów od utylitaryzm reguł; utylitaryzm interesu i utylitaryzm preferencji i szereg innych wersji utylitaryzmu: charakteru, motywów, cnót;
  - **Eudajmonizm**: zasada doskonalenia się (spełniania) podmiotu moralnego (Arystoteles, św. Tomasz z Akwinu; obecnie **współczesna etyka cnót** – A. MacIntyre, R. Hursthouse);
- b. **Teorie deontologiczne** – odwołujące się do obowiązku względem prawa moralnego (zróżnicowane ze względu na różne sposoby rozumienia prawa moralnego):
  - Autonomiczne (podmiot moralny jest prawodawcą) **Etyka I. Kanta**: zasada uniwersalizacji; obecnie różne jej reinterpretacje określane mianem etyki kantowskiej – O. O'Neill, R. Louden, O. Höffe; **deontologia współczesna** – C. Fried, A. Donagan; **etyka obowiązków prima facie** – W.D. Ross, Robert Audi; konstruktywizm etyczny.
  - Heteronomiczne (zewnątrzny prawodawca) np. **pozytywizm prawny** (utożsamia prawo moralne z prawem państwowym): zasada postępowania zgodnie z nakazami prawa stanowionego; **teoria praw człowieka** (Deklaracja Praw Człowieka);

**ĆWICZENIA:****Treści programowe:**

- dobro i zło moralne
- wolna wola
- odpowiedzialność moralna
- traf moralny
- słaba wola - akrasia
- obojętność/zaniechanie/supererogacja
- cnoty moralne i charakter moralny
- przyjaźń
- rozwój moralny

**Wykaz literatury****WYKŁAD:****A.1. wykorzystywana do przygotowania wykładu:**

- R. Brandt, Etyka. Zagadnienia etyki normatywnej i metaetyki, tł. B. Stanosz, Warszawa: PWN 1996
- G. Gordon, Eight Theories of Ethics, London & New York: Routledge 2004;
- Contemporary Moral Debates, J. Dreier [red.], Oxford: Blackwell Publishing 2006;
- Ethics. Contemporary Readings, H. J. Gensler [red.], London & New York: Routledge 2004;
- Routledge Encyclopedia of Philosophy, E. Craig [red.], wersja multimedialna 1.0, London and New York: Routledge 1998;

**A.2. do samodzielnego studiowania przez studenta**

- Przewodnik po etyce współczesnej, P. Singer [red.], Warszawa: Książka i Wiedza 1998

**ĆWICZENIA**

# A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć

## 1. Dobro i zło moralne

- Dobro i zło moralne, T. Nagel, Co to wszystko znaczy? Bardzo krótkie wprowadzenie do filozofii, tł. M. Szczubińska, Warszawa: Aletheia 1998.

## 2. Wolna wola

- Wolna wola, w: T. Nagel, Co to wszystko znaczy? Bardzo krótkie wprowadzenie do filozofii, tł. M. Szczubińska, Warszawa: Aletheia 1998.
- H. Frankfurt, Wolność woli i pojęcie osoby, w: Filozofia moralności. Postanowienie i odpowiedzialność moralna, J. Hołówka [red.], Warszawa: Aletheia 1997.

## 3. Odpowiedzialność moralna

- H. Frankfurt, Alternatywne możliwości i odpowiedzialność moralna, w: Filozofia moralności. Postanowienie i odpowiedzialność moralna, J. Hołówka [red.], Warszawa: Aletheia 1997;
- P. Van Inwagen, Tajemnica metafizycznej wolności, tłum. A. Szutta, w: Wolność we współczesnej kulturze, Z. Zdybicka i inni (red.), Lublin: RW KUL 1997, s. 41-51.

## 4. Traf moralny

- Traf moralny, w: T. Nagel, Pytania ostateczne tł. A. Romaniuk, Warszawa: Aletheia 1997;
- Traf moralny, w: B. Williams, Ile wolności powinna mieć wola?, tł. T. Basznia..., Warszawa: Aletheia 1999.

## 5. słaba wola – akrasia/ Obojętność/zaniechanie/supererogacja

- J. Górnicka, Paradoks słabej woli, w: „Etyka” 27(1994), s. 69-78;
- J. Górnicka, Obojętność i nie-działanie jako przedmiot moralnej oceny, w: „Etyka” 30(1997), s. 127 – 134.

## 6. Cnoty moralne

- Julia Annas, Cnoty, w: Etyka i charakter, J. Jaśtał [red.], Kraków: Aureus 2004
- Natasza Szutta, Jedność cnot jako warunek normatywności cnoty. W obronie doktryny jedności cnot. „Ethos” 92(2010), s. 78-96;

## 7. Charakter moralny versus sytuacja

- Gilbert Harman, Moral Philosophy Meets Social Psychology: Virtue Ethics and the Fundamental Attribution Error, “Proceedings of the Aristotelian Society”, New Series Volume 109 (1999), s. 316-331;
- Stanley Milgram, Posłuszeństwo wobec autorytetu, tł. M. Holda, Kraków: WAM 2008;
- Natasza Szutta, Dyskusja z sytuacjonistyczną krytyką etyki cnot. Odpowiedź na zarzuty Gilberta Haremana, „Diametros” 31 (March 2012): 88–112; <http://www.diametros.iphils.uj.edu.pl/pdf/diam31szutta.PDF>

## 8. Przyjaźń

- Arystoteles, Etyka nikomachejska, ks. VIII i IX;
- Arystoteles, Retoryka, ks. II;
- Dean Cocking, Jeanette Kennett, Friendship and Moral Danger, „Journal of Philosophy” 97(2000)5, s. 278 – 296;
- Lawrence Blum, Friendship as a Moral Phenomenon, w: Friendship: A Philosophical Reader, Neera K. Badhwar. [ed.] Ithaca, NY: Cornell University Press 1993, 192 - 210.
- N. Szutta, Normatywność pojęcia przyjaźni i jego miejsce we współczesnych teoriach etycznych, „Roczniki Filozoficzne” 58(2010)2, s. 125-151

## 9. Rozwój moralny

- Laurence Thomas, Moralność i rozwój psychologiczny, w: Przewodnik po etyce, P. Singer [red.], Warszawa: Książka i Wiedza 1998
- Dorota Czyżowska, O celu i granicach rozwoju moralnego, „Analiza i egzystencja” 8(2008), s. 85-102.

### Kierunkowe efekty uczenia się

jak poniżej

### Wiedza

#### WYKŁAD:

Student zna podstawową terminologię etyczną (K1\_W02); identyfikuje i rozumie podstawowe teorie etyczne, potrafi podać ich założenia i konsekwencje (K1\_W08); zna zarzuty, kierowane pod ich adresem i próby ich przezwycięzania (K1\_W09).

#### ĆWICZENIA:

Student zna podstawową terminologię etyczną (K1\_W02); rozumie poszczególne stanowiska w obrębie omawianych problemów z zakresu psychologii moralności (K1\_W05), zna ich założenia i konsekwencje (K1\_W08); rozumie zarzuty kierowane pod ich adresem i próby ich przezwycięzania (K1\_W09), ma świadomość znaczenia norm moralnych w życiu społecznych (K1\_W12)

### Umiejętności

#### WYKŁAD:

Student potrafi identyfikować podstawowe tezy i założenia omawianych teorii etycznych (K1\_U07 K1\_U11), jest w stanie argumentować za i przeciw określonym teoriom etycznym (K1\_U17, K1\_U20).

#### ĆWICZENIA:

Student potrafi posługiwać się podstawową terminologią etyczną, samodzielnie czyta i interpretuje teksty etyczne (K1\_U04), identyfikuje podstawowe tezy i założenia stanowisk w zakresie podejmowanych problemów etycznych (K1\_U07 K1\_U11), jest w stanie samodzielnie argumentować za i przeciw omawianym

stanowiskom (K1\_U17, K1\_U20).

## Kompetencje społeczne (postawy)

### WYKŁAD:

Student zachowuje ostrożność w wyrażaniu opinii, zachowuje otwartość na nowe argumenty w dyskusji (K1\_K02); ma świadomość znaczenia kształtowania odpowiednich własnych postaw i dyspozycji moralnych w życiu społecznym (K1\_K06, K1\_K09)

### ĆWICZENIA:

Student zachowuje ostrożność w wyrażaniu opinii, zachowuje otwartość na nowe argumenty w dyskusji (K1\_K02); ma świadomość znaczenia kształtowania odpowiednich własnych postaw i dyspozycji moralnych w życiu społecznym (K1\_K06, K1\_K09)

## Kontakt

wnsnsz@univ.gda.pl